

RALLEN

www.angarngruppen.se

**Angarngruppens Informationsblad
Nummer 1 - 2017 - Årgång 47**

Angarns första vårtecken - sångsvanarna är tillbaka!

Foto: Roffe Andersson

Ur innehållet:

Fågelobsar

Fågelåret 2016

Naturvård

Kristineberg

Örnkoll på slätterna

ORDFÖRANDEN HAR ORDET

Angarngruppen – välkomna till ett nytt år!

Nu är vi redan inne i februari och några av våra återkommande exkursioner är redan genomförda. Året började dock lite tveksamt i detta avseende med en utmanande januarimånadsrunda. Två decimeter nysnö kom under natten innan och snöandet fortsatte av och till under exkursionen. Blåste gjorde det också, en bitande vind från nordost. Besvärligt att ta sig till Örsta på morgonen och inte precis lättpromenerat under själva turen. Mössan av för Maj-Britt Oliw, som deltog i våra aktiviteter för första gången och som med trasslande kommunala kommunikationsmedel tog sig från innerstaden till oss med stort besvär men med okuvlig vilja. Försenad naturligtvis, men tack vare spårsnön hittade hon oss i örstaskogen och hängde sedan naturligtvis med till slutet. Imponerande!

Örnsafari har vi också hunnit med och mer om den längre in i Rallen. Det kan väl avslöjas redan nu, att dagens största behållning för många inte blev någon förväntad kungsörn utan en vitvingad trut på Mälarens is nära Bålsta. En riktig raritet!

Många har betalat årsavgiften nu och det tackar vi särskilt för. Vi välkomnar särskilt åtta nya medlemmar till föreningen under årets första månad. Du som ännu inte skickat in slantarna, tveka inte! Tack!

Detta leder mig så osökt till årets föreningsstämma, som kommer att äga rum torsdagen den 23 mars. Årets föredrag i samband med stämman handlar om fjällgäss. Torsten Larsson kommer att berätta om de ansträngningar, som gjorts för att säkerställa fjällgäsen som svensk häckfågel. Studera hemsidan för mer information om mötet. Välkomna!

”Klubb 200” har lanserats för att hedra de skådare, som observerat minst 200 fågelarter vid Angarnssjöängen. Dessutom är detta ett sätt att belysa områdets artrikedom och att uppmuntra fler att skåda här och att rapportera på Artportalen för att sprida kunskapen om naturreservatets förträfflighet.

Ett starkt program med naturupplevelser av skilda slag utlovas som vanligt. Studera hemsidan och känn Dig mer än välkommen att delta.

Gunnar Hesse
gunnarhesse@hotmail.com

Ordförande Gunnar Hesse

Angarngruppens årsmöte
Nu är det snart dags!
Torsdagen den 23 mars kl 19:00
Plats: Mathiasgården vid Vallentuna Kyrka

När ordföranden avslutat mötet med ett bestämt klubbslag intar
Torsten Larsson scenen för att berätta om arbetet med att säkerställa fjällgäsen som svensk häckfågel.
Fyra fjällgäss hade vänligheten att besöka oss på Åstaåkern vid Angarn i höstas, vilket gör det alldeles extra
spännande att höra mer om vår minsta gås.

Dagordning

1. Årsmötets öppnande
2. Val av ordförande för mötet
3. Val av sekreterare för mötet
4. Fråga om årsmötets behöriga utlysande
5. Val av två justerare, tillika rösträknare
6. Fastställande av dagordningen
7. Upprättande och fastställande av röstlängd
8. Styrelsens verksamhetsberättelse, redovisning av räkenskaperna för det gångna året
9. Revisorns berättelse
10. Fastställande av resultat- och balansräkning och disposition av årets resultat
11. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen för föregående års förvaltning
12. Beslut om antal styrelseledamöter
13. Val av ordförande, vice ordförande och kassör för ett år
14. Val av övriga styrelseledamöter för ett år
15. Val av revisor och revisorssuppleant för ett år
16. Val av valberedning om minst två personer för ett år
17. Fastställande av årsavgiften för nästkommande år
18. Förslag om stadgeändring
19. Beslut om och utdelande av Vattenrallen
20. Övriga ärenden
21. Mötets avslutande

FÅGELOBSERVATIONER VID ANGARNSSJÖÄNGEN 4:E KVARTALET 2016

Ett urval av intressanta observationer i Angarnssjöängen rapporterade i Artportalen, sammanställt av Andreas Viberg.

EKE Erik Koppe, AVG Andreas Viberg, SPN Stefan Paulin, UIS Ulric Ilvéus, KEN Kjell Eriksson, VNY Viggo Norrby, HSN Henrik Spovin, MÖH Mattias Ödevidh, JNY Jesper Norrby, LSM Lars Sjöström, AJS Anders Juréus, DHN Dan Henriksson, FNG Fredrik Norling, JAG Jan Attebring, AAZ Anders Axencrantz, MGR Mats Gothnier, AÖG Anders Öberg

Oktober

- 1.10 Periodens enda observation av bläsgås sker när MÖH har 2 stycken förbiflygande vid Örstaåkern. SPN rapporterar från vad som var periodens bästa sträckdag innehållandes 1 pilgrimsfalk (även AJS och DHN), 10 fjällvråkar, 15 ormvråkar, 5 sparvhökar och 400 tranor. Dessutom rastar 12 gråhäger, 200 krickor, 2 skedänder, 2 stjärtänder samt 1 hona lappsparv vid Rökarbacken (lappsparv ses sedan under några dagar i samma område). FNG har dessutom en stenfalk vid Lundbydiket.
- 2.10 EKE har 7 havsörnar som flyger förbi medan GDK har en för årstiden ovanlig observation av en sjungande hämpling vid Klosterbacken. Dessutom en mer väntad järnsparv som sträcker söderut samt 400 ringduvor. Under hösten sågs ovanligt stora mängder skäggmes och EKE toppar med 47 ex utanför Grävlingholmen.
- 3.10 JAG och AAZ rapporterar en sträckande stenfalk.
- 7.10 Hela 35 enkelbeckasiner rastar på Kustamaden enligt Länsstyrelsens expert MGR.
- 11.10 En kattuggla stöts ur ett träd vid Klosterbacken (GDK) som dessutom har 60 sidensvansar.
- 13.10 GDK rapporterar 15 rastande dubbeltrast i området, en rätt hög siffra för Angarn. Dessutom har samma observatör periodens enda gransångare. I solrosfältet rastar minst 200 steglits (AVG) och vid Målstaströmmen flyger två stenknäckor förbi.
- 14.10 Upp mot 500 björktrastar och 50 rödvingetrastar rastar omkring sjöängen rapporterar KEN som även har en stenfalk, en trädlärka och 240 sträckande vitkindade gäss. AÖG räknar in minst 1000 grågäss.
- 16.10 EKE har 30 rastande bergfinkar, 100 gråsiskor, 29 korpar, 1 råka på Örstaåkern.
- 18.10 JNY och BNG har en råka vid Stora Ekhammaren, kanske samma individ som häromdagen? BNG har även 4 snatteränder och årets sista sädesärta.
- 19.10 SPN har årets sista observation av brushane, dels den individ med skadat ben som uppehöll sig någon vecka i området, dels ytterligare en individ. Dessutom ses en större korsnäbb, årets sista sånglärkor samt en vattenrall som tittar fram på en lerbank utanför Byksberget.
- 21.10 15 vinterhämplingar ses av EKE vid Lundbydiket.
- 26.10 Bläsänder var vi inte bortskämda med i höst men JNY har hela 26 stycken rastande denna dag.
- 29.10 330 sädgäss sträcker söderut över Kusta (AVG).
- 30.10 Årets sista observation av blå kärnhök görs av AÖG som har en hona lågt över vassen. Föregående år har blåhök setts senare än så här men alltså inte i år. EKE har samtidigt årets sista observation av kärnsnäppa.

November

- 4.11 AVG och BNG har en liten flock gäss av hög kvalitet som landar i sjöängen innehållandes 1 spetsbergsgås och 2 sädgäss av rasen rossicus.
- 5.11 En ovanligt sen gluttsnäppa rapporteras sträcka förbi lockandes av SPN.
- 6.11 I ett helt snö vitt landskap har SPN och AVG en ovanligt sen obs av en på sommaren vanlig art; fiskmå. Trots låga dimmoln ses även 110 sträckande storskrakar och 175 sångsvanar i några flockar.
- 20.11 Fortfarande finns stora mängder björktrast i området och KEN har ca 500 stycken ute på Örstaåkern.
- 23.11 Periodens mest anmärkningsvärda obs är tveklöst den ägretthäger som sträcker från NO lågt över sjöängen för att till sist landa bakom Grävlingholmen (SPN rapporterade men det fanns flera observatörer). Dessutom periodens enda havstrut ses av samma gäng.
- 26.11 EKE har en större korsnäbb överflygande.

December

- 7.12 Årets sista obs av gärdsmyg görs av JNY som har en lockande individ i vassen vid utloppet.
- 10.12 Vid Haga brukar ormvråk ses vintertid, så också i år till och från MJN mfl.
- 26.12 HSN har en sen obs av en förbiflygande tornfalk vid Örsta. Sista obsen för året av den övervint-
rande varfågeln görs av UIS
- 28.12 SPN har för ovanlighetens skull en stenkäck på matningen vid Skesta, samt 2 större korsnäbbar
vid Lingsbergs gård.

Antalet sedda arter 2016 sett i ett perspektiv

2016 rapporterades 190 fågelarter i det område som utgör Angarnssjöängen i Artportalen. Art nummer 190 var videsparv och när den noterades redan den 14 september fanns vissa förhoppningar om att årssiffran skulle bli ännu högre, men så blev det alltså inte. Sällsynta arter 2016 i Angarn var bland annat berggöv, ägretthäger, citronärsla, aftonfalk, gravand, strömstare, fjällgås, fjällpipare, rödspov, ängshök och vassångare. Alla mycket trevliga arter förstås, men någon riktig stänkare som drog folk från halva landet saknades under året.

Tittar vi bakåt i tiden och jämför antalet arter 2016 med de andra åren under 2000-talet ser vi att trenden tyvärr är sjunkande från toppåret 2001 när hela 209 arter sågs. 2016 var dock betydligt bättre än 2015 när rekordlåga 182 arter sågs.

Jämfört med toppåret 2001 skiljer sig artlistan från 2016 åt enligt tabellen nedan.

Unika arter 2016 (7 st)	Unika arter 2001 (26 st)		
Fjällgås	Mindre sångsvan	Tuvsnäppa	Sparvuggla
Sjöorre	Bergand	Spovsnäppa	Skärpiplärka
Aftonfalk	Amerikansk kopparand	Dammsnäppa	Ringtrast
Fjällpipare	Järpe	Roskarl	Mindre flugsnappare
Berguv	Orrer	Kustlabb	Sommargylling
Citronärta	Brun glada	Småtärna	Snösiska
Vassångare	Kungsörn	Svarttärna	Tallbit
	Kornknarr	Silvertärna	Ortolansparv
	Sandlöpare	Alkekung	

Frågan är om vi kan lyckas skapa ett resultat över 200 arter under ett enskilt år i Angarn igen? Det borde inte alls vara omöjligt men kräver nog ett ännu hårdare jobb av oss skådare. Tittar vi på relativt vanliga arter som missades 2016 så kan röd glada, kungsörn, mindre sångsvan, stäpphök, kornknarr, silvertärna och sparvuggla nämnas. Tyvärr återkom inte heller ortolansparvarna trots kontinuerlig uppspelning av locklåten på två platser i området. Lägg dessa åtta relativt vanliga arter till de arter som faktiskt sågs 2016 så är vi uppe i 198, och med två rariteter till så når vi 200. Det är förstås enklare sagt än gjort att lyckas se allt detta under ett år i Angarn, men chansen finns! Jämfört med toppåret 2001 är det väl egentligen bara amerikansk kopparand och alkekung som det sannolikt inte blir några reprisar på. Orrer är väl i och för sig inte heller särskilt lätt nuförtiden.

Jämför vi 2016 års resultat med närbelägna Fysingen, bara 13 km bort, så hade Angarn 7 arter som inte Fysingen hade. De hade dock hela 207 arter totalt under året och därmed 24 arter som inte sågs hos oss. Tabellen nedan visar skillnaderna i arter mellan Angarn och Fysingen.

Angarn unika arter 2016 (7 st)	Fysingen unika arter 2016 (24 st)		
Ängshök	Mindre sångsvan	Brun glada	Forsärta
Dubbelbeckasin	Prutgås	Röd glada	Svart rödstjärt
Rödspov	Röd Halsad gås	Stäpphök	Flodsångare
Turkduva	Bergand	Kungsörn	Busksångare
Berguv	Alfågel	Spovsnäppa	Tajgasångare
Bändelkorsnäbb	Svarta	Svarttärna	Sommargylling
Videsparv	Rapphöna	Silvertärna	Rödhuvad törnskata
	Smålom	Kungsfiskare	Snösiska

Det finns några faktorer som mer än andra påverkar antalet observerade arter. Först och främst är förstås antalet arter som faktiskt besöker lokalen, samt antalet besökande skådare. Dessutom är skådarnas förmåga att lyckas hitta och känna igen de fåglar som trots allt dyker upp central. Angarnssjöängen har sedan restaureringen på 90-talet gradvis genomgått en försämring som fågellokal och därför kan man misstänka att det är något färre fågelarter på plats. Nu hoppas vi på att Länsstyrelsens kommande insatser för att återskapa sjöängen återigen skall lyfta lokalen, och förutom en allmänt bättre fågellokal ge några fler arter årligen. Pratar man med de skådare som skådat i Angarn under en längre tid är deras intryck att även antalet besökande skådare blivit färre, förutom första onsdagen i varje månad förstås. Nuförtiden kan man ibland känna sig rätt ensam på lokalen även under högsäsong och så var det inte för tjugo år sedan sägs det. Delvis kan detta bero på att Angarn faktiskt blivit sämre som fågellokal och därmed har mindre dragningskraft även på skådare, men också att andra lokaler i närheten blivit bättre. Till exempel har den lättillgängliga Fysingen blivit en lokal som gett ett antal fina rariteter på senare tid, och dessutom finns där även ett café som lockar skådare på söndagarna.

Två år som avviker från den nedåtgående trenden med antal observerade fågelarter i Angarn är 2011 och 2013, och det kan nog till ganska stor del förklaras med att antalet besökande skådare var högre just dessa år. 2011 hittades några riktigt tunga rariteter med svartvingad vadarsvala på topp vilket under en längre tid, alltså även efter själva rariteterna lämnat lokalen, drog stora skaror med skådare. 2013 ordnade Angarngruppen ett artrally som sträckte sig över hela året vilket åtminstone inledningsvis medförde en kraftig ökning av skådandet.

Vad kan man då hoppas på att hitta för nytt och roligt i Angarn? Totalt har 261 arter setts i Angarn (Fysingen ligger "bara" på 253) och tänkbara nya arter för Angarn är förstås nästan hur många som helst. Några arter som känns mer sannolika än andra att bli nästa nya art i Angarn är till exempel ejder, svärta, silkeshäger, bronsibis, vitvingad tärna, lappuggla, slaguggla, svarthakad buskskvätta, tajgasångare och gulhämpling. Ejder och svärta lär knappast gå ner och rasta i vår lilla sjöäng utan där gäller det nog att få ögonen på en sträckande flock under tidig vår. Silkeshäger, bronsibis och vitvingad tärna bör kunna dyka upp i sjöängen i maj. De båda ugglorna är nog mest sannolikt att hitta på vinterhalvåret och där kan det nog löna sig att leta efter dessa vid någon av åkrarna i utkanten av lokalen. Svarthakad buskskvätta borde hittas i maj, kanske i anslutning till någon av hästgarna, medan tajgasångare skulle kunna sitta var som helst och locka i något lövträd i oktober.

Så det är bara ut och skåda för att hitta dessa spännande fåglar!

/Andreas Viberg

40 deltagare på maj månads runda, som lyssnade, spejade, diskuterade och fikade på Midsommarberget innan de gick vidare runt sjöängen.
Foto: Karin Hendahl

Naturvården i Angarnssjöängen - Björn Nordling

Vintern är ju en tid för vila och kontemplation för skådare, björnar och andra med sköna vintervisten. En holk är mer som ett utedass, med dragigt håll. Inte mycket för fåglarna att värma sig i. Som kompensation, för bland annat bristande värme, bär vi ut säckar med solrosfrön, hampfrö och som snacks – jordnötter. Allt fylls i foderbingarna. Och inte att förglömma, de fettfyllda bollarna. Länsstyrelsens konkurrerande fågelrestaurang, som för övrigt varit med i lokalbladen, har dragit till sig stora flockar med steglits. Mellan hundra till tvåhundra femtio färgglada finkar har rapporterats vid flera tillfällen. Men varför flyger fåglar runt så mycket vid matningarna? Varför inte spara energi, sitta stilla och knapra på sitt lilla frö. Är flygandet fåglarnas åkarbrasa - att fladdra runt?

Så här gör ju skådaren. Lugnt och stilla, med fika och macka. Men det är ju klart. Mössa och tjock jacka underlättar.

Januarirunda vid Angarn en av vinterns få vinterdagar.

Roland Sjölander tar sig en kopp värmande dryck.

Körskadorna i Skesta hage uppstod ju före vinterns tjäle. Styrelsen har tagit upp det med länsstyrelsen och Åsa Lagerlöf svarar så här:

”Jag har varit och tittat på körskadorna och håller med om att det inte ser bra ut. Entreprenören har ingen lätt situation dock. Det har funnits motstridiga intressen kring när och vad som ska köras ut, vilket också har lett till förseningar. Regn och faktumet att i stort sett alla transporter ska ut genom samma grindhål trasslar också till det. Det är korta tidsfönster när det är lämpligt att göra jobben och inte lätt att ha maskiner tillgängliga just då. De kommer att laga skadorna, men måste troligen vänta tills det har torkat upp i vår för att få ett bra resultat.”

Det är inte lätt att göra rätt. Men Skesta hage ser nu i alla fall luftigare ut. Växtlivet kommer att gynnas och sparade stockar blir insekternas livsrum. Några rastplatser har möblerats upp för bättre sittkomfort och utsikten över sjöängen har öppnats upp.

Holkar som draghåll har jag nämnt. Många ”ramlade” ner vid gallringen och en del har fallit pga ålder. Träsiga har burits ut. Nya har satts upp. Men många saknas. För att komplettera behövs arbetskraft och pengar. Vi har fått ersättning av länsstyrelsen. Så nu är det bara att köpa material, bygga och sätta upp. Solrosor och annat ätbart planeras även i år. Mer om det senare.

/Björn Nordling

Holktajm!

Har DU en holk eller fler som du inte orkar sätta upp? Eller kanske nytt eller gammalt virke, lämpligt att göra holkar av?

Vi tar hand om det! Kontakta webred@angarngruppen.se

Vråkar och varfåglar i Vallentunatrakten under vintern 2016 - 2017

Sedan snart tjugo år tillbaka har Gunnar Dolk och jag årligen inventerat övervintrande vråkar och varfåglar inom de öppna, odlade markerna inom Vallentuna kommun.

Denna vinter tycks det vara fler övervintrande vråkar än vanligt – närmast dubbelt så många av både orm – och fjällvråk, mot den vanliga förekomsten vintertid. I skrivande stund, den första februari 2017, bedöms att 12 - 14 ormvråkar och 8 - 11 fjällvråkar hittills har varit stationära i ovan nämnda marker. Observera att detta inte är den slutgiltiga utvärderingen.

Orsaken till flera vråkar än normalt denna vinter torde vara en riklig förekomst av smågnagare, vilket antyds av de många spåren efter dessa i den bortsmältande snön under den sista månaden.

Tillgången på smågnagare har också stor betydelse för övervintrande varfåglar. Inom de öppna, odlade markerna inom Vallentuna kommun finns det 26 lämpliga, och i många fall regelbundet använda övervintringsrevir för varfågel. Sådana revir finns så gott som alltid i anslutning till sänkta sjöar, blöta betesmarker eller vid fuktig, nedlagd jordbruksmark med lämpliga spaningstoppar i träd och buskar.

Vid vinterns inventering har vi hittills konstaterat varfågel i 20 av dessa revir, vilket är en fjärdedel mer än vad som annars brukar vara vanligt.

En något udda varfågellokal har i vinter blivit känd genom Artportalen. Det gäller markerna kring småbruket Tärnholm uppe i Tärnanskogarna. Där har en varfågel observerats stationärt under vintern vid de fuktiga slättermarkerna kring gården.

Att det kan vara lämpligt för smågnagare i detta område antyder förekomsten av den hökuggla som höll till där under en lång tid vintern 2015 – 2016.

Till stor hjälp vid den slutliga utvärderingen av antalet övervintrare är de observationer av de aktuella arterna som rapporteras av andra fågelintresserade på Artportalen. Notera då så noga som möjligt platsen där denna fågel befann sig vid observationen – gärna då med någon form av kommentar om dess uppträdande.

/Kjell Eriksson

Inbjudan att medverka vid inventering av kattuggla och hornuggla i Garnsbygden under 2017

I det närmast föregående numret av Rallen (nr 4 2016) fanns en artikel som beskrev en inventering av hörda katt- och hornugglekullar inom ett område i Garnsbygden under 2016. Inventeringen utfördes av Kjell Eriksson och Hans-Georg Wallentinus.

Vi har för avsikt att åtminstone under ytterligare ett år till (2017) försöka utföra denna inventering inom samma område.

Därför söker vi **ytterligare någon eller några** som kan medverka vid denna inventering. Man bör vara väl förtrogen med de läten som katt- och hornuggleungarna har när de sitter och lockar efter föda under sommarnätterna.

Själva inventerandet tillgår så att man nattetid färdas med bil eller cykel efter en uppgjord sträcka längs de farbara vägarna inom området och gör täta stopp för att lyssna efter tiggande ugglekullar. Cykel är faktiskt det optimala färd sättet i sammanhanget.

En sträcka eller rutt kan också vara att man vandrar runt Angarnssjöängen en stilla sommarnatt under senare delen av juni månad och registrerar eventuellt hörda ugglekullar. Senare delen av juni är den period som är aktuell för inventerandet.

Är du intresserad av att medverka vid något tillfälle i sommar vid denna ugglekullinventering i Garnsbygden – hör då av dig till mig.

Kjell Eriksson tel: 08-84 70 69, e-post: kjell.eson@comhem.se

Fågelkalendern - du ska väl delta?

Våren 2017 startar "Fågelkalendern", en standardiserad insamling av vårtecken och andra fenologiska data med hjälp av frivilliga observatörer. Fågelkalendern är en del av Naturens kalender och målsättningen är att såväl en erfaren skådare som den som vill lära sig mer om fåglar ska kunna delta.

Projektet leds av SLU, Sveriges Lantbruks Universitet

Hur går det till och hur anmäler man sig??

I korthet går det till så att man två gånger i veckan i 5-minuterspass observerar och sedan rapporterar in de arter du sett och hört - och de förväntade arter du inte sett och hört. Din personliga observationslista kan vara lång eller kort - villkoret är att du känner igen och kan artbestämma alla arterna på listan.

Du anmäler dig på www.naturenskalender.se
Där finner du all nödvändig information!

Angarns tama grågås

Den 5 oktober satt jag och Sonia på Byksberget då en grågås plötsligen kom flygande mot oss utan tecken på att vara rädd. Tvärt om kom den allt närmare och ställde sig till slut nedanför våra fötter.

Gåsen var ringmärkt, så det gick att få lite data om den. Lina Jansson på Ringmärkningscentralen meddelade att fågeln märkts på Stockholms Viltfågel Rehab i Svinninge. Och kontakt med rehab gav ytterligare kött på benen. Fågeln kom in som liten unge eftersom föräldrarna skjutits vid Drottningholms slott som ett led i skyddsjakten där (hade för mig att de bara hade tillåtelse att skjuta vitkindande gäss). Lina anmärkte också att RC:s regler säger att fåglar som kommit in på detta sätt, som mycket unga, inte ska ringmärkas. Det hade alltså blivit något missförstånd, men det gav ju samtidigt en möjlighet att få till en liten story om fågeln.

Denna fågel, liksom ett syskon, sattes ut i det fria vid Angarnssjöängen i slutet av september. Eftersom ungarna kommit in mycket tidigt till rehab, så har de uppenbarligen präglats på människor. Så den här gåsen visste inte att den var en grågås, utan var helt klar på att den var en människa. Syskonet har inte setts till vad jag vet, men just denna gås verkar ha klarat livhanken och den har under vintern setts vid Lötsjön enligt ett meddelande jag fått. Vi får hoppas att den till slut inser att den är en fågel och inte en människa. Annars är väl Lötsjön ett bra ställe för den, där finns ju nästan alltid människor i närheten.

/Hans-Georg Wallentinus

Sonia och den tama grågåsen fotograferade av Hans-Georg Wallentinus

Angarn Klubb200

Ett märke som visar ditt aktiva engagemang för Angarngruppen

Det är Fredrik Grahn som tagit bilden på lärkfalken som utgjort underlaget för dekalen.

Ännu så länge är det bara 16 personer som uppnått det åtråvärda antalet 200. Svante Söderholm toppar ligan överlägset med 240 arter. Fantastiskt!

Hur gör jag för att få tag på detta märke? Det får ju inte vara för lätt - du måste först ha observerat och rapporterat minst 200 arter vid Angarn. När detta är uppnått kontaktar man kassören Stefan Paulin, som tillhandahåller märket till en kostnad av 30:-. Alla vi andra får nöja oss med den vanliga gula dekalen med vattenrallen för endast 10:-.

Vargrapport

Det var länge sedan jag lämnade en vargrapport. Under vintern finns inga säkra observationer av vargar i vårt område. "Hetaste" kommunerna har varit Södertälje (reviret åt Gnestahället är kvar) och Värmdö. Ingen obs. på Värmdö har ansett vara säkerställd varg. Lo har setts på flera håll och också bekräftats av länsstyrelsen. Observationer av björn antar jag avser vildsvin – galtarna kan bli väldigt björnlika om det är lite skumt ute. En observation av järv är antagligen en grävling som varit ute och luftat sig.

Skillnaden mellan hunddjur och lo, när det gäller tassavtryck är att lons avtryck är runda, hunddjurens asymmetriska. Trots det har inte ens länsstyrelsen alla gånger kunna avgöra om det varit lo eller varg/hund som gått där.

För att repetera vargkaraktärer: vargen är ljus på överläppen och i mungipan, den saknar brett snedstreck på manken (om den har det, är det en jämtund). Svansspetsen pekar alltid nedåt (om den är uppåtkrökt eller har "knorr" är det en spets, kanske jämthund även det). Notera att även spetsar kan ha ljus överläpp, så bara den karaktären räcker inte!

Stor spårlängd, över 60 cm och upp till 1,5 meter skulle jag säga. Löpan är rak, som om vargen var helt säker på vart den skulle. En hund avviker ofta från det raka spåret för att nosa på något intressant. Tasslängd 9-15 cm beroende på kön och om det är fram- eller baktass. Observera att det finns hundar som har minst lika stora tassar och minst lika lång steglängd. Enda säkra sättet att avgöra om ett spår är från varg eller hund är att bakspåra och se vad djuret haft för sig.

/Hans-Georg Wallentinus

Kristineberg ett nytt bostadsområde i Angarns tillrinningsområde

Ett nytt bostadsområde med cirka 1800 bostäder och tillhörande stadsdelscentrum planeras i Kristineberg, söder om Okvista industriområde. Kristineberg tillhör Åkerströmmens - Hackstabäckens avrinningsområde och avvattnas till Angarnssjöängens naturreservat. På sin väg mot naturreservatet passerar dagvattnet från Kristinebergsskogen dels Gammeläng som är en värdefull livsmiljö för fjärilar och groddjur, dels Gävsjön som har betydelse för fågellivet.

Eftersom Angarnssjöängen ligger nedströms det planerade bostadsområdet finns en risk att planerna innebär negativa konsekvenser för vattenkvaliteten i naturreservatet. I den dagvattenutredning som gjorts i samband med detaljplanerna i Kristineberg bedöms konsekvenserna för vattenkvaliteten bli små till märkbart negativa. Märkbart negativa konsekvenser innebär enligt definitionen: "Liten påverkan på värden av riksintresse eller regionalt intresse eller begränsad påverkan på värden av kommunalt intresse eller omfattande påverkan på större lokala värden."

Resultat i dagvattenutredningen visar att föroreningarna och flödet av vatten kommer att öka när skogsmark i Kristineberg försvinner och våtmarker tas bort. Halterna av bland annat fosfor, bly och bensoapyren förutsägs stiga vid exploatering och utan god rening kan nivåerna av dessa ämnen överstiga det föreslagna riktvärdet 1M. En följd av detta kan bli att partiklar inte tas om hand av växtligheten när vattnet avrinner, vilket i sin tur kan orsaka övergödning nedströms, det finns även en risk för att mer föroreningar alstras i avrinningsområdet och i slutändan hamnar i sjöängens vatten.

Angarnssjöängen är ett Natura 2000 område som är av riksintresse att bevara på grund av sin rika fågelfauna, dess betydelse som migrationsplats för flyttande fåglar samt som häckningsplats för våtmarksfåglar. I fågelskyddsområdet och naturreservatet finns flera nyckelarter som motiverar skyddet av platsen och även ringa påverkan kan få konsekvenser för områdets växt- och djurliv. Det är därför centralt att dagvattenreningen i de tänkta dammarna vid en framtida exploatering av Kristinebergsskogen blir så god att inte Angarnssjöängens myckenhet riskeras.

Genom kikarens okular går det följaktligen att skymta vissa orosmoln sydväst om Angarnssjöängen, först med de för tillsyningsmyndigheten kända glykolutsläppen i samband med nederbörd vid bussdepån, därefter med det av kommunen kända oljeläcket i Okvista industriområde, och sist men inte minst med riskerna för en försämrad dagvattenkvalitet vid framtida exploatering i Kristineberg. För Angarnssjöängens väl och ve är det viktigt att hänsyn tas till naturreservatet när förändringar sker i tillrinningsområdena.

/Mattias Ödevidh

Edor skådar fåglar och fjärilar vid gammal tall i Kristinebergsskogen. Pappa Mattias Ödevidh fotograferade.

Örnsafarin, då den vidvingade blev vitvingad

Så var det då tredje gången gillt för vår örnsafari. Den lämpliga lördagen i slutet av januari detta år blev den tjugooåttonde och i sedvanlig ordning var en central parkeringsplats i Vallentuna den första samlingsplatsen. Några minuter före klockan åtta drog vi så i väg i fem bilar (så sammanpackade som möjligt) mot nästa anhalt, som var Hårby-parkeringen vid Hjälstaviken. Här anslöt bland andra Dan Henriksson, som tillsammans med Ulric Ilvéus likt tidigare år skulle guida oss genom det uppländska slättlandskapet. Nu hade vi hunnit bli ett tjugofemtal personer, vilket med råge slog tidigare deltagarsiffror (19 resp. 16) och detta trots ett ganska miserabelt väder i alla fall ur örnskådningssynpunkt. Inte mycket till vind och grått och disigt. Dagens plan gick igenom och eftersom den vidvingade kungsörnen var den primära målarten, så var Hårbyslätten, Garnbackarna, Rydaslätten och Fjärdhundraslätten de givna riktmärkena. Dessutom brukar det ju finnas en hel del annat smått och gott i dessa trakter.

Uppstartsmöte vid Hårby. Dagens värdar Dan Henriksson (t.v.) och Ulric Ilvéus (t.h.) informerar om upplägget. Foto Karin Hendahl.

Intresset var stort, så bilkaravanen blev lång. Foto: Karin Hendahl

Fåglarna glömde jag nästan. Redan vid Eds kyrka flaxade några kråkor omkring (allt räknas!) och nästan framme vid Hjälstaviken hittade vi dagens första rovfågel, en vråk av obestämd art. Väl framme glädde en sångsvanfamilj på hårbyåkern oss, medan kattugglan i den stora holken i parken runt bebyggelsen inte ville visa sig.

Första målet var nu Biskopskulla kyrka, där vi något år hade en samling med rapphöns alldeles i närheten. Barmarken skulle dock göra det mycket svårt för oss att hitta just den arten denna dag. Lottlösa blev vi dock absolut inte. En tornfalk (och snart två), fjällvråk, en lågt flygande havsörn och så en flock på ett hundratal vinterhämplingar, som drog omkring över åkrarna och till sist hade den goda smaken att dra rakt över våra huvuden. Jens hittade dessutom ett par gråsiskor.

Nöjda med detta styrde vi så kosan mot nästa delmål, som var den s.k. Ryda-ladan på Rydaslätten. På vägen dit lyckades i alla fall vi i ledarbilen vid Långtora by få syn på en fasan, som skyndsamt tog sig över vägen framför oss.

Vid Biskopskulla kyrka. Trots ivrigt spanande fann vi inga rapphöns, men en stor flock vinterhämplingar flög över oss. Foto: Ola Andersson

Framme vid ladan lyckades vi klämma in de nu åtta bilarna framför bygnadsverket och då klockan snabbt närmade sig halv elva, var det definitivt dags för kafferast. Två gamla havsörnar, som satt och kurade i ett större buskage, en fjällvråk och en korp blev den ornitologiska behållningen här. Ännu ingen kungsörn!

Bilden t.v. Alla hjälps åt med att spana åt alla håll - men det hjälpte inte. Foto: Ola Andersson

Nästa etappmål var de i skådarkretsar välkända två ladorna på Fjärdhundraslätten. Långt bort i dimman hittades en örn rastandes i ett träd. Fram med tuberna och ett intensivt spanande och artdiskuterande. Var den inte för spenslig för att vara en havsörn? Kungsörn?? Ett par erkänt duktiga örnspanare sällades fram bland oss och Dan och Micke skickades i väg mot "fronten" för att detaljspana på kortare avstånd. Första rapporten kom: 60% chans för kungsörn. Nästa rapport till oss: nja, kanske ändå inte. Så småningom blev det (dessvärre) en havsörn, men å andra sidan rapporterade våra utsända, att en stor flock snösparvar snurrade runt en bit västerut. Uppsittning och avfärd mot Dan och Micke och snart hade vi alla sett i alla fall några stycken av de uppskattningsvis 150 tjusiga och lättidentifierade sparvarna. Ännu ingen kungsörn!

En stor flock snösparvar gnistrade vitt i det snöfria landskapet. Foto: Karin Hendahl

Vägen till snösparvarna. Foto: Ola Andersson

Gumsbacken nästa! Det var där vi hade både kungsörnar och blå kärrhök för två år sedan. Strax innan vi nådde fram kom en rovfågel på låg höjd rakt över den första bilen. Stopp och ur bilen. Fjällvråk! Ännu ingen kungsörn! Ett längre uppehåll där gav inte mycket mer: jo, stenknäck och kaffepaus nummer två.

Kungsörnshoppet började tyna bort och diskussion om hökuggla i Segersta och trutar i närheten av Bålsta började ta fart. Klockan hade dessutom gott och väl passerat ett, så nu fick vi prioritera. Tillbaka mot Hårby bar det i väg med ett kort stopp vid Giresta. Entita och kungsfågel. Ännu ingen kungsörn!

Men VAD är detta! Här hade vi ju flera fina kungsörnar förra året. Var är de idag? Foto: Karin Hendahl

Här spanas det efter den oansenliga, men mycket rörliga entitan. fr.v. Dan Henriksson, Jens Johansen, Ulric Ilvéus, Stina Yström
Foton: Karin Hendahl

Hårby nåddes och spaning från bilarna på vägen mot holken i parken och där satt den och blickade ut över det grådisiga landskapet: kattugglan. Vid parkeringsplatsen tackade vi av Dan för ett bra engagemang och sedan mot Segersta, som ligger nästan i kanten av, inte Atlanten, utan Hjälstaviken. Samarbetsvillig och som på beställning satt hökugglan där på några kablar på lämpligt avstånd från vägen

Hej, sa kattugglan i holken en soligare dag i januari. Foto: Kerstin Nordenadler

Hökugglan i ett grådisigt Segersta. Foto: Karin Hendahl

Tack för det, Kalmarsand i Bålsta nästa. Både vittrut och den i våra trakter ännu mer sällsynta vitvingade truten hade rapporterats via BA under dagen, så chanserna var hyggliga. Visst var de där! Vittruten, som med sin storlek var lättare att hitta bland hundratals vitfåglar på mälaren, fick vi snart och med hjälp av en jagande havsörn avslöjade sig den vitvingade och nästan helvita truten lätt i mängden av flygande och flyende trutar.

Så den vitvingade kungsörnen blev en vitvingad trut i stället. Inget dåligt byte, tyckte alla och särskilt det flertal av oss som fick ett svenskt livskryss på kuppen!

Drygt trettio fågelarter med ett par verkliga rariteter! Stort tack till Dan, Ulric och alla andra som gjorde dagen till en stor naturupplevelsedag!

/Gunnar Hesse

Här fick gruppen en knepig uppgift: Hitta vitvingad och vittrut!
Foto: Karin Hendahl

Aktiva medlemmar i Angarngruppen

Angarnssjöängen erbjuder naturupplevelser och artobservationer året runt. Många besökare noterar sina iakttagelser och rapporterar in dem i Artportalen. Rapporterna utgör sedan underlag för såväl vetenskap som individ. Länsstyrelsen har försökt räkna antalet besökare vid sjöängen men tekniken är under utveckling. Angarngruppens exkursioner rapporteras i Artportalen förutom att vi skriver exkursionsrapporter och för statistik över antal deltagare. Medlemsantalet i Angarngruppen har ökat under 2016 (4%) och så även deltagarantalet i exkursionerna. Drygt 50% av våra medlemmar (exklusive familjemedlemmar) har aktivt deltagit i någon av våra exkursioner under 2016 (50% även under 2015). Våra medlemmar bor främst i norrortskommuner men också i övriga 08-området. Troligtvis skulle vi ha ännu fler deltagare om busstidtabellen var koordinerad med tidig fågelskådning.

Vårt program publiceras på webben via vår hemsida och på Stockholms Ornitologiska förenings hemsida (stof.nu) förutom i respektive medlemstryck Rallen och FiSt (Fåglar i Stockholmstrakten).

Ökat deltagarantal på våra exkursioner

Under året har vi haft 12 månadsexkursioner (1:a onsdagen i månaden) med i genomsnitt 22 deltagare per gång (4 fler deltagare än för 2015). Mest välbesökt var den traditionella lördagsexkursionen med StOF då vi var 45 deltagare därefter kom våra månadsexkursioner (1:a onsdagen i månaden) i maj med 40 deltagare (2015 var det 28) och i september med 35 deltagare 2016 (2015; dygnsregn 8 personer trotsade vädret). Vi hade också 12 traditionella exkursioner under helgtid (lördag/söndag) som nattsångarexkursion samt fjärils-, trollslände- och växtexkursioner. Uppskattade men tydligt väderberoende exkursioner. Angarngruppen har sedan något år vidgat exkursionsprogrammet utanför sjöängen. Dessa arrangemang ökar i deltagande för varje år. Under 2016 var det Örnskådningen i januari, exkursion till Riddersholm och under hösten exkursion till Måssten.

De traditionella månadsexkursionerna är viktiga ur många aspekter. Vi följer och dokumenterar årets skiftningar, som regel går vi runt sjöängen (ca 9 km) för att få med samtliga biotoper, vi utvecklar vårt skådande då fler ögon och öron sammanlagt ser mer. Vi bjuder varandra på vårt kunnande, alla är och känner sig välkomna, kunnig som nybörjare.

Månadsrundornas deltagande verkar inte vara lika väderberoende som övriga exkursioner visar statistiken nedan:

Antal deltagare per månadsrunda: 2016/2015

Jan 18/ 14
Feb 19/ 11
Mar 27/ 23
Apr 18/ 29
Maj 40/ 28
Jun 23/ 17
Jul 15/ 16
Aug 20/ 16
Sep 34/ 8
Okt 27/ 28
Nov 10/ 26
Dec 18/ 14

Totalt 269/ 230
Genomsnitt 22/ 19

Under 2016 har Roland Sjölander varit med på samtliga månadsexkursioner, Stefan Paulin och Tryggve Engdahl har missat en, Roffe Andersson, Lars Borgersen och Mattias Ödevidh har missat tre. Karin Hendahl, Gunnar Hesse och Björn Nordling har missat fyra. Bernt Andersson, Lars Berglund, Siw Rundgren och Kjell Sahlberg har varit med på 7, Thomas Ekdahl, Kerstin Söderberg, Melcher Falkenberg och Rune Isaksson har varit med på 6, Stina Yström och Marie-Louise Hesse har varit med på 5.

*Under månadsrundorna motionerar vi inte bara våra kikar-
armar och vårt fågelkunnande! Här ett bevis från junirun-
dan.
Foto: Karin Hendahl*

/Karin Hendahl

Angarnlistan 2016

Det är populärt bland många skådare att dokumentera sina observationer i olika listor. Det kan visserligen hävdas att ”artjakt” inte får ta överhanden när det gäller fågelskådandet, Men artlistor ger god reklam för en lokal och kan sporra till att besöka en lokal allra helst om lokalen finns i närområdet. Ett ökat antal besök och noterandet av observationer, även av arter som inte är rariteter, bidrar till kunskapen om arters uppträdande och kan ge information om förändringar i beståndet.

Listan 2016

Under året noterades ca 190 arter vid Angarnssjöängen enligt uppgifter i Artportalen. Dessutom har den 262.a arten, dvärgörn, godkänts i efterhand efter att den observerats under 2015.

1	Jan Andersson	244
2	Svante Söderholm	240
3	Gunnar Dolk	233
4	Erik Koppe	232
5	Karl-Gustaf Sjölund	231
6	Hans Ivarsson	228
7	Stefan Paulin	227
8	Christer Brostam	224
9	Micke Johansson	217
10	Roland Sjölander	213
11	Viggo Norrby	212
12	Hans-Georg Wallentinus	211
13	Andreas Viberg	210
	Charley Wiklund	210
15	Jesper Norrby	210
16	Ulric Ilvéus	209
17	Aron Norrby	204
18	Ulf Linnell	203
19	Bosse Carlsson	201
20	Jens Johansen	200
21	Bernt Andersson	198
	Björn Nordling	198
23	Eva Johansson	196
	Olof Jansson	196
25	Gunnar Hesse	192
26	Måns Grundsten	191
27	Ari Mätää	188
28	Carl-Johan Ståhlgren	186
29	Elisabeth Sturesson	185
30	Tryggve Engdahl	182
31	Björn Wallentinus	181
32	Melcher Falkenberg	178
33	Hannu Koho	175
	Peeter Boldt-Christmas	175
35	Anders Barkengren	174
36	Kjell Sahlberg	161
37	Bo Hedenstedt	159

Angarngruppens styrelse

Ordförande: Gunnar Hesse
tel. 070-5566634
gunnarhesse@hotmail.com

Vice ordförande: Hans-Georg Wallentinus
tel. 08-510 104 31
hans-georg.wallentinus@conec.se

Sekreterare: Ulric Ilvéus
tel. 073-9600557
ulric@ilveus.se

Kassör: Stefan Paulin
tel. 08-510 119 27, 0702-27 45 13
stefan.paulin@swipnet.se

Inventeringssektionen: Kjell Eriksson
tel. 08-847069
kjell.eson@comhem.se
Jens Johansen
tel. 070-730 41 01
ratotosk@live.se

Naturvårdssektionen: Björn Nordling
tel. 070-5804406
bjorn.n@ownit.nu
Rolf Andersson
tel. 070-8863908 roffe@rofma.se

Informationssektionen: Kerstin Nordenadler
tel. 072-2409355
kerstin.nordenadler@gmail.com
Mattias Ödevidh
tel. 073-8905509
mattiasblo@gmail.com

Ledamot: Karin Hendahl
070-6260901
karin_hendahl@hotmail.com

Guidade fågelexkursioner, medlemskap

Stefan Paulin
kontakt@angarngruppen.se

Hemsidan:

Webbredaktör: Björn Nordling
webred@angarngruppen.se

Webbmästare: Roffe Andersson
webmaster@angarngruppen.se

Programöversikt vår-sommar 2017

Första onsdagen i varje månad: Rundvandring vid Angarn. Samling vid Örsta f.d. Naturum en liten bit bortom parkeringen. Datum och tider: se nedan.

Onsdag 1 mars: Månadsrunda

Örsta kl 07:30

Värd: Karin Hendahl

Torsdag 23 mars: ÅRSMÖTE

Föredrag: "Fjällgåsprojektet"

Mathiasgården kl 19:00

Lördag 1 april: StOF-exkursion

Örsta kl 07:30

Värd: Stefan Paulin

Onsdag 5 april: Månadsrunda

Örsta kl 07:30

Värd: Stefan Paulin

Planeras: **Ett föredrag om fåglar** i april

Håll utkik på hemsidan!

Lördag 22 april: Exkursion med Vallentuna SNF

Örsta kl 07:30

Värdar: Stefan Paulin och Björn Nordling

Söndag 30 april: Exkursion med Västerhaninge SNF

Örsta kl 07:30

Värdar: Roffe Andersson och Stefan Paulin

Onsdag 3 maj: Månadsrunda

Örsta kl 07:30

Värd: Björn Nordling

Lördag 6 maj: Fågeltornskampen

Fågeltornet 05:00-13:00

Värd: Stefan Paulin

Söndag 7 maj: Fågelskådningens dag

Midsommarberget-fågeltornet kl 09:00-12:00

Värdar: Karin Hendahl och Björn Nordling

Lördag 13 maj: Sitt o Glo

Midsommarberget kl 00:00-14:00

Värd: Stefan Paulin

Lördag 20 maj: Exkursion till Riddersholm med Tryggve Engdahl

Samling 05:30 Föranmälan mm - se hemsidan

Värd: Roffe Andersson

Lördag 3 juni: Måssten/Singö

Anmälan mm: se hemsidan

Värd: Jens Johansen

Onsdag 7 juni: Månadsrunda

Örsta kl 07:30

Värd: Tryggve Engdahl

Fredag-lördag 9-10 juni: Nattsångarexkursion

Örsta kl 21:30

Värd: Hans-Georg Wallentinus

Söndag 11 juni: Trollsländor (och andra insekter)

Örsta kl 09:30

Värd: Eric Renman

OBS! Flyttas vid otjänlig väderlek- se hemsidan

Onsdag 5 juli: Månadsrunda

Örsta kl 07:30

Värd: Stefan Paulin

Söndag 9 juli: Växter och fjärilar

P Skesta hage kl 10:00

Värdar: Gunnar Hesse och Hans-Georg Wallentinus

OBSERVERA att ev. ändringar och kompletteringar av programmet läggs ut på hemsidan, så kolla där innan du ger dig ut - för säkerhets skull!

Nästa nummer av RALLEN

kommer ut i maj

Manusstopp: 30 april 2017.

Manusförslag och bilder mottages tacksamt av:
infoblad@angarngruppen.se

Redaktionen önskar
alla läsare en givande
fågelvår!